



Sygn. akt III CSK 88/13

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 marca 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Anna Owczarek (przewodniczący)

SSN Józef Frąckowiak

SSN Agnieszka Piotrowska (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa P. M.

przeciwko A. S.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 14 marca 2014 r.,

skargi kasacyjnej pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 27 września 2012 r.,

**oddala skargę kasacyjną i zasądza od pozwanej na rzecz
powoda koszty postępowania kasacyjnego w kwocie 1.800
(jeden tysiąc osiemset) złotych.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 27 marca 2012 roku Sąd Okręgowy w K. zasądził od pozwanej A. S. na rzecz powoda P. M. kwotę 81.954 zł, umorzył postępowanie co do kwoty 4.486,15 zł, dalej idące powództwo oddalił i orzekł o kosztach procesu.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 27 września 2012 roku Sąd Apelacyjny oddalił apelacje obu stron, wniesione od tego orzeczenia. Podzielił ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji z których wynika, że powód P. M. pozostawał w okresie od dnia 22 sierpnia 1998 roku do dnia 9 stycznia 2010 roku w związku małżeńskim i ustroju ustawowej wspólności małżeńskiej z córką pozwanej E. M. Po ślubie małżonkowie zamieszkali za namową pozwanej w domu jednorodzinny stanowiącym własność pozwanej, położonym w Z. przy ulicy W. nr [...] i poczynili z majątku wspólnego nakłady na rozbudowę i wykończenie piętra budynku. Jesienią 2004 roku powód, jego żona i małoletnie dzieci zamieszkali w lokalu mieszkalnym zajmującym piętro budynku składającym się z kuchni, łazienki, holu i kilku pokoi. Po rozwodzie powód wyprowadził się i wystąpił do pozwanej o zwrot wartości połowy nakładów poczynionych z majątku wspólnego byłych małżonków na budynek pozwanej. Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji co do rodzaju, zakresu i wartości tych nakładów, oparte o opinie biegłych sądowych, w efekcie czego zaaprobował rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego.

W skardze kasacyjnej pozwana, zaskarżając wyrok w części, w której Sąd Apelacyjny oddalił jej apelację od wyroku Sądu Okręgowego i orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego, zarzuciła naruszenie prawa materialnego – art. 226 § 2 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie i uwzględnienie powództwa mimo, że powód nie mógł, zdaniem skarżącej, domagać się w myśl przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu zwrotu połowy nakładów na jej budynek poczynionych z majątku wspólnego byłych małżonków M. Według pozwanej Sąd Apelacyjny dopuścił się także naruszenia art. 411 k.c. poprzez jego niezastosowanie pomimo zaistnienia przesłanek do jego zastosowania. Formułując powyższe zarzuty skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i zmianę wyroku Sądu pierwszej

instancji przez oddalenie powództwa P. M. w całości z uwzględnieniem kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod rozwagę nieważność postępowania. Obowiązkiem skarżącego jest więc precyzyjne przytoczenie podstawy kasacyjnej przez wskazanie oznaczonych numerem artykułu (paragrafu, ustępu) przepisów aktu prawnego, które zostały, zdaniem skarżącego, naruszone. Powinien on także uzasadnić podstawę skargi przez wyjaśnienie, w czym przejawia się ich naruszenie w zaskarżonym orzeczeniu. Wymóg precyzji w formułowaniu podstaw skargi wynika z niemożności samodzielnego dokonywania przez Sąd Najwyższy konkretyzacji postawionych przez skarżącego zarzutów oraz niemożności stawiania przez Sąd Najwyższy hipotez co do tego, jakiego aktu prawnego (przepisu) dotyczy podstawa skargi. Prawidłowe uzasadnienie podstaw kasacyjnych polega na rzeczowym przedstawieniu argumentacji prawniczej w celu wykazania ich zasadności. W uzasadnieniu tym autor skargi kasacyjnej nie powinien wychodzić poza ramy przytoczonych podstaw kasacyjnych, zwłaszcza zaś wskazywać na nowe podstawy skargi.

Skarżąca zarzuciła w skardze naruszenie przez Sąd Apelacyjny art. 226 § 2 k.c. stanowiącego, że samoistny posiadacz w złej wierze może żądać jedynie zwrotu nakładów koniecznych, i to tylko o tyle, o ile właściciel wzbogaciłby się bezpodstawnie jego kosztem. Przepis ten nie został jednak przez Sąd Apelacyjny naruszony w sposób wskazany przez pozwaną w skardze kasacyjnej, a więc przez jego niewłaściwe zastosowanie, albowiem, wbrew stanowisku pozwanej, nie stanowił podstawy prawnej zaskarżonego rozstrzygnięcia.

Sąd Apelacyjny ustalił, że powód zamieszkał w nieruchomości pozwanej po zawarciu małżeństwa z córką pozwanej, małżonkowie czynili nakłady z majątku wspólnego na wykończenie piętrowego budynku, strony nie zawarły jednak jakiegokolwiek umowy dotyczącej zasad korzystania przez małżonków M. z nieruchomości pozwanej oraz zasad rozliczenia czynionych przez powoda i jego żonę z majątku wspólnego znacznych nakładów na nieruchomość pozwanej. Małżonkowie mieli

zamieszkać w nieruchomości pozwanej jako najbliżsi krewni pozwanej, po wybudowaniu dla siebie lokalu mieszkalnego na piętrze budynku. Sąd przyjął w tej sytuacji, że powód był posiadaczem zależnym, którego dobrej wiary (art.7 k.c). pozwana skutecznie nie zakwestionowała i stąd należy stosować do rozliczenia nakładów art. 230 k.c. w związku z art. 226 § 1 k.c. Sąd Apelacyjny nie uznał powoda za samoistnego posiadacza nieruchomości pozwanej w złej wierze, stąd też nie stosował art. 226 § 2 k.c. dla oceny zgłoszonych przez niego roszczeń. Tak sformułowany w ramach pierwszej podstawy skargi zarzut kasacyjny jest więc nieadekwatny do treści i podstawy prawnej rozstrzygnięcia.

Czyni to niezasadnym kolejny zarzut skargi kasacyjnej, a mianowicie zarzut naruszenia art. 411 k.c. przez jego niezastosowanie. Na wstępie zauważyć należy, że skarżąca nie wskazała w petitum skargi kasacyjnej, o który punkt tego złożonego przepisu chodzi, a przecież każdy z czterech punktów art. 411 k.c. odpowiada innej sytuacji, w której spełniający świadczenie nienależne nie może żądać jego zwrotu od podmiotu, na rzecz którego świadczenie to nastąpiło. Pozwana wskazała dopiero w uzasadnieniu skargi kasacyjnej, że w jej ocenie Sąd Apelacyjny błędnie nie zastosował w rozpoznawanej sprawie art. 411 pkt 1 i 2 k.c. stanowiących, że nie można żądać zwrotu świadczenia, jeżeli spełniający świadczenie wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany, chyba że spełnienie świadczenia nastąpiło z zastrzeżeniem zwrotu albo w celu uniknięcia przymusu lub w wykonaniu nieważnej czynności prawnej (punkt 1) oraz jeżeli spełnienie świadczenia czyni zadość zasadom współżycia społecznego (punkt 2). Pomijając już sformułowane na wstępie rozważań uwagi dotyczące prawidłowej konstrukcji podstawy kasacyjnej trzeba stwierdzić, że Sąd drugiej instancji trafnie nie stosował w niniejszej sprawie przytoczonych regulacji, skoro za podstawę prawną rozliczeń między powodem i pozwaną z tytułu poczynionych z majątku wspólnego nakładów na budynek pozwanej przyjął art. 230 w związku z art. 226 § 1 k.c. Wskazany przez skarżącą art. 411 k.c. odnosi się do szczególnej postaci bezpodstawnego wzbogacenia, jakim jest świadczenie nienależne. Źródłem bezpodstawnego wzbogacenia (korzyści) jest w tym przypadku spełnione przez zubożonego świadczenie w wykonaniu stosunku zobowiązaniowego, który jednak w rzeczywistości nigdy nie istniał lub już nie istnieje. Określone przesunięcie

majątkowe jest skutkiem działania samego zubożonego, działającego jednak w błędnym przeświadczeniu o istnieniu zobowiązania (*condictio indebiti*) lub zmierzającego do osiągnięcia uzgodnionego ze wzbogaconym skutku. Kondycja ta reguluje także skutki spełnienia świadczenia, którego podstawa odpadła oraz spełnienia świadczenia w wykonaniu nieważnego zobowiązania. Także i z tych przyczyn wskazany przez skarżącą przepis nie znajdował w niniejszej sprawie zastosowania.

W tym stanie rzeczy skarga kasacyjna pozwanej podlegała oddaleniu jako bezzasadna na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.